

Łódź, 26-07-2024 r.

WUOZ-ZRR.5140.188.2024.PU

ZAWIADOMIENIE

Na podstawie § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2011 r. Nr 113, poz. 661, ze zm.), w związku z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 840, ze zm.), Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków zawiadamia o zamiarze włączenia do wojewódzkiej ewidencji zabytków karty zabytku nieruchomego niewpisanego do rejestru zabytków założonej dla dawnego cmentarza ewangelicko-augsburskiego usytuowanego w Łodzi przy ul. Rąbieńskiej 78 (działka nr 2, obręb P-4).

Uzasadnienie

Dawny cmentarz ewangelicko-augsburski (obecnie nieczynny) usytuowany w Łodzi przy ul. Rąbieńskiej 78, nie jest objęty ochroną konserwatorską zarówno w zakresie indywidualnym jak też obszarowym. Obiekt dotychczas nie był przedmiotem rozpoznania walorów zabytkowych.

Zgodnie z art. 3 ust. pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem nazywamy nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Art. 6 ust. 1 pkt. 1 cytowanej ustawy zawiera katalog zabytków nieruchomych, do których zaliczamy m.in. cmentarze. Zgodnie z art. 22 ust. 2 ww. ustawy, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzka ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

W toku postępowania dotyczącego rozpoznania walorów zabytkowych cmentarza, ŁWKZ przeprowadził oględziny nieruchomości położonej przy ul. Rąbieńskiej 78, przeprowadzono kwerendę archiwalną (m.in. w zbiorach Archiwum Państwowego w Łodzi), w wyniku której pozyskano kopie dokumentacji związanej z historią przedmiotowego cmentarza. ŁWKZ pismem z dnia 2 października 2021 r. poinformował właściciela nieruchomości – [REDAKCYJNIE USUNIĘTY] o prowadzonym postępowaniu wstępnym dotyczącym rozpoznania walorów zabytkowych cmentarza w kontekście jego włączenia do wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz uzyskał od [REDAKCYJNIE USUNIĘTY] informację dotyczącą powojennej historii obiektu oraz jego zagospodarowania. ŁWKZ zgromadził również dokumentację o charakterze geodezyjno-prawnym niezbędną do ustalenia aktualnego stanu własności nieruchomości przy ul. Rąbieńskiej 78.

Dawny cmentarz ewangelicko-augsburski usytuowany w Łodzi przy ul. Rąbieńskiej 78 spełnia przesłanki określone w przytoczonej wyżej ustawowej definicji zabytku uzasadniające objęcie ww. obiektu ochroną konserwatorską. Przede wszystkim, cmentarz posiada znaczną w skali lokalnej wartość historyczną. Jest materialnym świadectwem dokumentującym wielowyznaniowy i wielokulturowy charakter historycznej Łodzi oraz sąsiadujących z nią miejscowości, które w okresie po II wojnie światowej zostały włączone w granice miasta. Cmentarz został założony w 2 połowie lat 30. XX w. na terenie dawnej podłódzkiej wsi Odzierady, ówczesnie położonej w gminy Rąbień, w powiecie łódzkim. Został założony na gruntach, które Parafia Ewangelicko-Augsburska w Konstancynie Łódzkim zakupiła od Stefana Oswalda z przeznaczeniem na urządzenie cmentarza grzebalnego dla Kantoratu Ewangelicko-Augsburskiego w Nowym Złotnie, pod który podlegały wsie Cyganka i Nowe Złotno w gm. Brus oraz wieś Odzierady w gm. Rąbień (akt kupna sprzedaży został zawarty w dniu 21 lutego 1935 r.). Działka ziemi przeznaczona pod urządzenie cmentarza, o pow.

6998,40 m² gruntu, została wyodrębniona z szerszej nieruchomości należącej do S. Oswalda jeszcze w sierpniu 1934 r., na podstawie planu sporządzonego przez mierniczego przysięgłego Bronisława Stenza w Łodzi. Na etapie poprzedzającym nabycie nieruchomości, w grudniu 1934 r. Parafia Ewangelicko-Augsburska w Konstancynie Łódzkim otrzymała formalne pozwolenie Starostwa Powiatowego Łódzkiego na założenie cmentarza w Odzieradach. Cmentarz został założony i oddany do użytku w 2 połowie lat 30. XX w. funkcjonował także w okresie II wojny światowej, co potwierdza plan sytuacyjny cmentarza sporządzony w marcu 1942 r. przez niemieckie okupacyjne władze Łodzi. Po wojnie, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 20 grudnia 1945 r. o zmianie granic Łodzi, wieś Odzierady została inkorporowana w granice administracyjne miasta Łodzi. W okresie powojennym nadzór nad cmentarzem przejęła [REDAKCYJA]. Zgodnie z pismem z dnia 3 grudnia 2021 r. przekazanym przez [REDAKCYJA] ŁWKZ, nie zachowały się księgi parafialne umożliwiające ustalenie dokładnej liczby pochówków dokonanych na terenie cmentarza. Wg. informacji, którymi dysponuje [REDAKCYJA], w okresie po II wojnie światowej nie odbywały się na jego terenie pochówki, na cmentarzu prawdopodobnie znajdowało się kilkanaście grobów, które dzisiaj nie istnieją, pozostały nieliczne obramowania grobów, zaś wszystkie płyty nagrobne zostały rozkradzione w okresie powojennym. [REDAKCYJA] poinformowała również, że cmentarz został formalnie zamknięty, co zostało zgłoszone służbom sanitarno-epidemiologicznym oraz, że nie posiada wiedzy na temat ewentualnych ekshumacji prowadzonych na terenie cmentarza. Mając na uwadze powyższą informację, występuje wysokie prawdopodobieństwo występowania pochówków na jego terenie. W czasie oględzin terenu dawnego cmentarza stwierdzono, że na jego terenie zachowały się relikty dawnej bramy wejściowej (od strony ul. Rąbieńskiej), w postaci trzech, ceglanych, otynkowanych filarów bramowych, pojedyncze obramienia pól grobowych wykonane z betonu i lastryko, a także pozostałości kilku nagrobków (częściowo przemieszczone, zdekompletowane i uszkodzone) w postaci betonowych cokołów, tumb oraz płyt nagrobnych z nieczytelnymi inskrypcjami. Na terenie cmentarza zachowały się okazy starodrzewia, ponadto obszar porośnięty jest licznymi samosiewami, rozplanowanie cmentarza (układ alei, kwater) jest nieczytelne. Zachowane są granice dawnego cmentarza, ucytelnione zarówno w podziale geodezyjnym (granice działki nr 2, obręb P-4, pokrywają się z historycznymi granicami nekropolii), jak też widoczne w lokalnym krajobrazie, poprzez odmienny od sąsiednich terenów sposób zagospodarowania (teren zielony) oraz lokalizację nasadzeń wysokopiennych wzdłuż granic. Należy podkreślić, iż do dnia dzisiejszego zachowany jest pierwotny charakter miejsca jako dawnej nekropolii. Dawny cmentarz posiada również wartość naukową, przede wszystkim jako materialny dokument dziejów, przedmiot zarówno działań edukacyjnych jak też dalszych działań badawczych w zakresie historii lokalnej.

Istotną przesłanką wskazującą na zasadność włączenia dawnego cmentarza do wojewódzkiej ewidencji zabytków jest dotychczasowy brak ochrony konserwatorskiej jego terenu, z uwagi na brak wpisu do gminnej ewidencji zabytków miasta Łodzi, a także brak ochrony formie zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub jednej z decyzji, o których mowa w art. 7 pkt 4 ustawy o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Należy wskazać, iż zgodnie z art. 4 ww. ustawy ochrona zabytków polega, m.in. na podejmowaniu działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, a także zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków. Ze zgromadzonej dokumentacji wynika, iż w ubiegłych latach teren dawnego cmentarza przy ul. Rąbieńskiej 78 w Łodzi w był przedmiotem m.in. postępowania, prowadzonego w sprawie wydania decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji polegającej na budowie zespołu budynków mieszkalnych. Aktualnie ŁWKZ proceduje wniosek w sprawie wydania wytycznych konserwatorskich dotyczących realizacji przez Miasto Łódź inwestycji polegającej na rozbudowie ul. Rąbieńskiej, w zakresie powodującym istotne naruszenie integralności terenu dawnego cmentarza.

Mając na uwadze powyższą argumentację, dawny cmentarz ewangelicko-augsburski usytuowany w Łodzi przy ul. Rąbieńskiej 78 stanowi zabytek w rozumieniu przepisów *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, kwalifikuje się do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, zaś ustanowienie ochrony konserwatorskiej ma na celu przeciwdziałanie realnym zagrożeniom dla stanu zachowania oraz wartości ww. obiektu.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa. Zaś zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, o zamiarze włączenia karty ewidencyjnej do wojewódzkiej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty ewidencyjnej zabytku, o zamiarze wyłączenia karty ewidencyjnej zabytku z wojewódzkiej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty wojewódzki konserwator zabytków zawiadamia niezwłocznie właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem. Zgodnie z § 15 ust. 4 ww. rozporządzenia, wojewódzki konserwator zabytków zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku o zamiarze włączenia karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego do wojewódzkiej ewidencji zabytków, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty ewidencyjnej zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Anna Michalak

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Otrzymują:

1.

Ul.

2. aa.

Do wiadomości:

3. Prezydent Miasta Łodzi, ul. Piotrkowska 104, 90-926 Łódź
4. Urząd Miasta Łodzi Biuro Architekta Miasta Oddział Ochrony Dziedzictwa i Estetyki Miasta, ul. Wólczańska 36, 90-608 Łódź
5. Zarząd Inwestycji Miejskich, ul. Piotrkowska 175, 90-447 Łódź

Sprawę prowadzi:

Piotr Ugorowicz – Główny specjalista Wydział Zabytków Ruchomych i Rejestru Zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi,
Tel. (42) 635 80 06.

GŁÓWNY SPECJALISTA

Piotr Ugorowicz

Naczelnik Wydziału Zabytków
Ruchomych i Rejestru Zabytków

Karolina Kobojeck